

Tea
1465

1465

İ. H. Özyaycı
S. Kafelç

Katıl edilmiştir

Dr. Nihal Tarkan

NEŞÂTİ DİVANINDA
SEVGİLİYE AİT OLAN MAZMUNLAR

Mezuniyet Tezi

1946 - 1947

1965

Edebiyat Fakültesi
Türkoloji Zümresi
3060 Muazzez Özbek

Ö N S Ö Z

17 inci asrın ikinci yarısında gazellerile büyük bir kıymet kazanan Neşâtî-i Mevlevînin Divanında mevcut olan Sevgiliye ait mazmunları tahlil etmekle hem bu kıymetli şâirin hususiyetine hem de Divan Edebiyatında çok mühim bir unsur olan mazmunlara temas etmiş olacağım için tezime bu mevzuu seçtim .

Universite Kütüphanesinde mevcut 980 ve 545 No: lu iki yazma divan ve Sadettin Nüzhetin 1933 de Lâtin harflerile tab et tirmiş olduğu divan üzerinde çalıştım. Yardımcı olarak kıymetli hocamız

Ali Nihat Beyin Şeyhî Divanını Tetkik adlı eserinden, Nedim Fuzulî, Figânî, Fehîm-i Kadîm, Belîğ divanlarından istifade ettim. Kusurlarım olursa bu sahadaki tecrübesizliğime atfedilerek hoş görülmesini dilerim .

N E Ş Â T İ

Hayatı, eserleri ve Edebî Şahsiyeti

17 inci asrın en kıymetli şairlerinden biri olan Neşâtinin biyografisi hakkında sarıh bir bilgiye sahip değiliz. Doğum tarihi ve babasının kim olduğu hakkında da tezkerelerde hiç bir kayda tesadüf edilmiyor.

Edirneli olan Neşâti tarih ve tezkerelerde Ahmet ismi altında zikr edilmektedir. Yalnız Sefine-i Mevleviyede Süleyman namı altında kayıtlıdır .

Bütün membalara nazaran şairin 1081 de Edirne mevlevi hanesine Şeyh tayin edildiği muhakkaktır. Muasır şairlerin divanlarından bu tekeyi tamir ederek yeniden odalar yaptırdığını öğreniyoruz. Nazim ve Saraybosnalı Rüştü bu hadiseye tarihler yazmışlardır. Bu Mevlevihane ancak dört senelik şeyhlik edebilen Neşâti 1085 te vefat etmiştir. Muradiye camisinin arkasındaki kabristana gömülmüştür. Şairin ön mezar taşısında yazılı olan şu tarih Ammecizade Rüştü Mehmed efendinindir .

Bezm-i ukbaya Neşâti çekilip dünyadan
Eyledi şevk ile harem-i dar-ı selâm
Çemen-i gülşen-i and içre edüp işretler
Neşveyab-ı mey-i kevser olsa cennetten müdam
Fevtini gûş edicek Rüştü dedi tarihin

Saray Bosnalı Rüştü , Nazim, Fasih dede , Reşit, Faik, Tahir, Kadri , gibi Neşâtiye tarih düşürenler mevcuttur. Neşâti, hakkında de rivayet edilen iki menkibe vardır ki onun ne kadar çok sevildiğini gösterir. Neşâti Edirne Mevlevihanesine şeyh tayin edildiği zaman zaman ya pılan alayda Isparta Mevlevizaviyesinde şeyhlik yapmış olan Ayyaş Şeyh

Osman kalabalığın önünde giderek yol açarken ricalden birinin atının Neşâtinin atına çarparak onun sarığını düşürdüğünü görmüş , derhal kaparak Şeyhin başına koymuş, ve " bizim efserimiz düştü ise onu seri e düştü " demiştir, Hakikaten biraz sonra o zatan kalabalıktan ürken atının kendisini yere atması üzerine vefat etmiştir. Neşâti bir gün sohbet esnasında bu hadiseden bahsedilirken Şeyh Osmanın el çabukluğuna ihsasen "Destarı yakalayıp da başı bırakması şaşılacak şey" diye buyurmuştur.

Onun iyi bir hayat geçirmediği ve talihsiz olduğu muhakaktır, Esasen kendiside bir şiirinde ehl-i dile ragbet kalmadığını söyliyerek talihsizliğine işaret etmek istemiştir.

Mevlevî tarikatine mensub olan şair bir iki kasidesinde Mevlânâyı olan muhabbetini göstermişse de divanında bir ruba-i ile bir iki parşadan başka sofiyâne şiirler yazmamıştır. Sadeddin Nüzhed Neşâti isimli eserinde onun edebî hüviyetine temas ederek şöyle der:

" Neşâti tarikat propagandası yapan bir şair değil , bedîî gayelerle manzumeler vucude getiren bir san-atkârdır". dâve ilâle eder "Neşâti manzumelerinde enziyâde samimi bir aşk ile aşkı terennüm etmiştir. Zarif bir usluba mâlik bulunan ve ince bir hayalin ifadesi olan bu şiirler , derin bir hassasiyetin mahsulüdür. "erçi şairin gazellerinde ve dah ziyade kasidelerinde Göze çarpan Nef-i tarzıyla iftihar etmektedir."

Neşâti Nef'iden başka devrinin bazı şairlerindende mülhem olmuş Olmuş onlarabir takım nazireler vucude getirmiştir.

İlk olarak Fehîm tarafından yazılan "uz'ü şeb redifli kasideye bir nazire yazmış dır. Nâilinin Dek gideriz ve atup kalmış gazellerine Mezzakinin Bellidir, redifli Vecdinin Göster redifli gazellerini tanzir eylemiş, Sabrinin

Çıktı bir günlük yolâ istikbâline sultan-ı subh
Zerreler dursun mu mihr-i âlemadır gelen

Beytini tazmin etmiştir. Ancak Neşâti hiç bir gazelin de tanzir ettiği Şairin ismini söylememişse de biz kat'i olarak tespit edemiyoruz. Yalnız 17' niciasırdaki bazı mecmuaların yardımıyla bunları çakartıyoruz.

Bu nazirelerden maada onun esas hüviyetini gösteren ilhamkâr ruhunun ibdaı olan şiirler vardır. Erar dede tezkiresinde tercüme-i halleri kaydedilmiş olan Şehîdî, Vehbî , Heyetî gibi şairler Neşâtînin şakirdi olarak gösterilmişlerdir. Nedim onun Canı Bile kafiye redifli gazelini tahmis ettiği gibi aynı gazelin mat-lainı Süleyman Arifde Tazmin eyliyerek bir müseddes vücade geçirmiştir. (I)

Gavsidede , Sakıp dede , Fasih dede v. s. gibib şariler de Neşâtînin gazellerine nazire ve tahmisler vücade getirmişlerdir.

Eserleri:

Divan : Tabedilemiştir. 1933 de Sadetdin Nüzhet tarafından yeni Türkçe olarak tabedilmiştir. İlave olarak 187 beyitten Mürekkep Hilye-i Enbiyası da bu eserin içinde neşredilmiştir. Yazma Divanların içinde en zengin nüsha Üniversite Kütüphanesinde 545 no: da kayıtlı olanıdır. Bunda 22 kaside , 123 gazel , II rübai, 2 tarih yazılmıştır. Yine Aynı kütüphanede 980 No: da kayıtlı olan divanda 17 kaside, 87 gazel, ve 8 rübâi mevcuttur. Nuruosmaniye Kütüphanesinde , Milet ve Süleymaniye Nafiz paşa Kütüphanesinde olmak üzere 3 yazma divanı daha mevcuttur. Sadetdin Nüzhet Beyin neşrettiği divanda Fazla olan dört gazeli mecmua ve tazkerelerden almıştır.

Şehrengiz: Fâilâtün , mâilâtün , failün vezniyle yazılmış plan bir mesnevisidir.

Şerh-i Müşkilat-ı Urfî 20 sahifeden ibaret olan bu eser şairin Farisideki vukufunu göstermek bakımından önemlidir.

Kavaid-i Derriye Safa-i Tezkiresinde (Neşâtî nâm şairin Kavaid-i Derriyesi vardır. Meğer bunun gayri ola) Diye geçen bu eserin kati olarak Neşâtîye aida olduğu söylenemez.

Zülf, Saş, Giysu, Perçem, Kâkûl

Şekli: Sünbül, (Sünbül-i Ra'na) , Perîşân , Keşmekeş , Âvâre, (Herzegerd)
Âşüfte, Bend, Kemend, Çevgân , Çengâl, Gul, Cim, Ukde, Pîç-ü- tâb , Girihgîr,
Giriftâr, Gird-ibâd, Ham ender ham, Tar Tar, Şiken, Şebbâz

(Uzunluđu): Tevazu

Sünbül

Sünbülü tercih eder bülbül çemende güllere
Zülfünü ruhsârın üstünde perîşân görmesin

سنبلی تر بیجی ایر بلبل چمنده گلاره
زلفی رفسارک اوستنده همیشه گورده سون

Bâğ-ı hüsnün geh gülün seyr eyle gâhî sünbülün
Tâbiş-i ruh turra-i pür tâb gelsin çeşmine

باغ حسنک تم گلن سیر ایله گاهی سنبیل
تابیش روح توررا ای پور تاب گلسین چشمنه

Yasemenden serzede sünbül sanır seyr eyleyen
Güşe-i destardan kim zülf-i anber-bû çıkar

یاسمنده سرزده سنبیل سانیر سیر ایله
گوشه دستاردن کیم زلف انبر بو بیچاره

Nev nihâl -i işvedir ol kamet-i mevzûna bak
Sünbül-i bâğ-ı safadır turra-i şebgûna bak

نوه نیهال عشوه در اول قامت موزونه بای
سنبیل باغ صفادیر توررا شهبونه بای

Ruhsarın eyâ gonce dehen kâkûl içinde
Bir gül gibidir kim açılır sünbül içinde

رُحسارن ایغجه دهنه کاکول ایچنده
بر گل گیبیر کیم آچیلر سنبول ایچنده

Sümbül-i Ra'na

Sabâ geşt eylemiş gülzârı bûyi zülf-i dilberle
Çenâr-ı bağı gördüm sünbül-i ra'nadan el çekmiş

سبأ گشت ایلمیش گلزاری بوی زلف دلبره
چنار باغی گوردوم سنبول رعنادنه ال چکمی

Perişân

Sümbülü tercih eder bülbül çemende güllere
Zülfünü ruhsarın üstünde perişân görmesin

سنبولی ترجیح ایدر بلبل چمنده گلاره
زلفی رُحسارن اوستونه پریشان گورمونه

Perişân olmamak mümkün midir aşkında diller kim
O müşgin turra-i pür ham gibi ser der hevadır hep

پریشان اولامه ممکنه میدر عشقونه دللر کیم
او مشگین طرره پور هم گیبی سر در هوادر هب

Keşmekeş

Olurşa şâne ile keşmekeş ziyâde dahi

Ne fitneler kopa gör zülf-i dilrubâda dahi

اولور سه شانه ایله کیشی کیشی زیاده دهی
نه فتنه لره کوپه گور زلف دلبرباده دهی

Diller kalırdı keşmekeş-i zülf-i yâr ile

Ger girmeyeydi bâd-ı sabâ gâhi areye

Âvâre

Neşâtî kâkülü sevdâsı ile oldu âvâre
Varıb çâh-ı zekandan anı bir zindâne tapşımâm

مشاطی کاکلی سوداسی ایلم اولدی آواره
واروب چاه ذقنونه انی برزوانه طایستوردم

(Herzegerd)

Gezer biçâre âşak herzegeerd-i râh olmuş
Hayâl-i hattı hâtırda hevâ-yi kâkülü serde

گزر بیچاره عاشقه هرز گورد راه عشوه اولستی
عیال فطی خاطرده هوای کاکلی سرده

Âşüfte

Evc-i istighnâda pervâz etmedikçe mürğ-i dil
Pây bend-i aşk ile âşüfte kâr olmakda güç

اوج استغنا پرواز ایتمه دلیله مرغ دل
پای بند عشوه ایلم بیستقل کار اولعه ده گوج

Bend

Çöz bend-i ser-i zülfünü ey şâne ki olsun
Dillerde olan ukde-i efkâr güşâde

یوز بند سر زلفی ای شانه نه اولسونه
دلگرده اولانه عقده افکار گشاده

Sal gerdenime zülf-i girihgîrini cânâ
Bir bende-i nâçizin olayım gul içinde

سال گردنیمه زلف گریه گریه کی جانان
بیر بنده نایزین اولایم گل ایچنده

Kemend

Çengâl-i zülf-i pür ham-ı müşğîn kemendile
Çâh-ı zekanda delv-i dili durma yâr arar

چنگال زلف پر خم مستقیم کمنو ایله
چاه ذقنوه دلو دلی دور ما یار ارار

Çevgân

Çevgân adince turraların bâd-ı şevk ile
Çün guy geldi bin dil-i mehcur bir yere

چوگانه ادرینجا طره لیک باد شوقه ایله
چونه گوی گلوی بلیک دل مهجور بریره

Çengâl

Çengâl-i zülf-i pür ham-ı müşğîn kemendile
Çâh'ı zekanda delv-i dili durma yâr arar

چنگال زلف پر خم مستقیم کمنو ایله
چاه ذقنوه دلو دلی دور ما یار ارار

Gul

Sal gerdenime zülf-i girihgirini cânâ
Bir bende-i nâçizin olayım gul içinde

سهال گوردنوخو زلف گره گهر گری باخان
بر بندو ناهیزک اولایم گل ایچینده

Cim

Zîr-i külâhdan ham-ı zülfü değıl çıkan
Cim-i cemâl gâh nihan geh bedîd olur

زیر کلاهدهنهم خم زلفی دکل بیجان
جمیم جمال گاه نهان نه بویر اولور

Ukde

Çöz bend-i ser-i zülfünü ey şâne ki olsun
Dillerde olan ukde-i efkâr güşâde

Piç-ü-Tâb

Ruhsârın üzre zülfün pür piç-ü-tâb göster
Çün hâle her hamında bir mâhtâb göster

رخسارک اوزره زلفک بر پیچ و تاب گوستر
میوه هاله هر خمنده بر ماهتاب گوستر

Girihgîr

Sal gerdenime zülf-i girihgîrini cânâ
Bir bende-i nâçizin olayım gul içinde

صالح گردنمه زلف گریه گری جانان
بر بندۀ ناچیزم غل ایچنده

Giriftâr

Dil esîr-i lezzet-i lâ'l-i leb-i canperverin
Can giriftâr-i dü zülf-i dilnevazındır senin

دل اسیر لذت لعل لب جانپرورک
جان گریفتار دوزلف دلمواز کور سنک

Dâmında giriftâr yatur nice hümalar

Zîr-i ham-ı zülfünde olan dâne-i hâlin

دامنده گریفتار یاتور نیجه همالار
زیر فیم زلفنده اولانه دانه خالک

Gird-ibâd

Benim dzâr-ı belâkeş ki gird-i bâd asa

Serimde dud-ı derunumla bin şerâre döner

بنیم اوزار بلاکش کی گریه باد آسا
سریمه دود درونملا بیک شراره دونه

Dam

Bir damdır o turrakı tahrik-i bâd ile

Çün Hâne hâl gâh nihan geh bedîd olur

بر دایم او صبره که تحریک بار اید
زیر غم زلفه اولانه دانه خالک

Dâmında giriftâr yatur nice hümlar
Zîr-i ham-ı zülfünde olan dâne-i hâlin

دایم او صبره که تحریک بار اید
زیر غم زلفه اولانه دانه خالک

Ham

Olsa nola her bir hamı Târâcker-i Çîp
Zülfünde nice nâfe-i Tâtâr nühüfte

اوله سوله هر بر غمی تار اچار چیمه
زلفه نجه نانه تار نهفته

Zîr-i külâhdan ham-ı zülfü degil çikan
Cîm-i cemâl gâh nihan geh bedîd olur

زیر کلاهده غم زلفی دکل چیمانه
چیم جمال گاه نمانه نه بوی ایدور

Ham ender ham

Hemîşe hâl-i ruhın dameniyle setreyler
Biz o dü zülf-i ham ender hamın nesin gördük

همیشه حال رفک دایمیه ستر ایدر
بزو دوزلف نوانزور غم انور رفک شه گوردن

Tar Tar

Dil târ târ-ı gussa vü can çâk çâk-i gam
Manend-i şâne zülf-i siyehkârdan cüda

دل تار تار غصه و جان چاک چاک غم
مانندشانه زلف سیاهکارده بوا

Şiken

Mahrem yine her hâlimize bâd-ı sabâdır

Dâim şiken-i zülf-i dilârada nihanız

محررم نینله هر حالیمزه باد صبا در
دایم شیکم زلف دلاراده نیهانز

Şehbaz

Cilvegâhım evc-i istignâ iken dâim yine

Turfa şehbâzım ki dâm-ı turraya üftâdeyim

جیلوه گاهیم اوج استغنا ایمنه دایم نینله
تورفا شهبازیم که دام توررایا اؤفتاده ایم

Zülf

Uzunluğu : Tevazu

Pâmâl-i aşka dâim zülfü tevâzu üzre

Ser ber firâz -i nihvet ammâ cenâb-ı ebrû

پامال عشقه دایم زلفی تو وضع اوزره
سر بر فیراز نیهت امما جناب ابرو

Zülf

Rengi: Şeb, Şebgûn, Siyah, (Siyehkâr , Dil-siyah) , Dud-ı Dērun , Sehab, Kâfir, Rişte-i Zünnar, Fitne

Şeb

Zîr-i zülfünden nigâh et ârız-ı pür tâbına

Nim şebde pertev-i mehtâb gelsin çeşmine

زیر زلفوندن نگاه ایت عارین بر تابینه
نیم شبره بر تو شهاب گلونه چیشمه

Nev nihâl-i işvedir ol kamet-i mevzuna bak

Sünbül-i bâğ-ı safâdır turra-i şebgûna bak

نوهال عسوه در اول قامت موزونه باه
سنبیل باغ صفادیر توررایا شهبگونا باه

Siyeh

Dil târ târ -1 gûssa vü can çâk çâk-i gam
Manend-i şâne zülf-i siyekârdan cüda

دل تار تار غمنا و جان چاک چاک غم
مانند شانه زلف سیاه کارده بوا

Zülfün ki her hamında nice fitne bestedir
Elhak o dil-siyah aceb sihir'saz olur

زلفك كه هر خمزه نچو متنه بستادر
الحق او دل سياه عجب سحر ساز اولور

Dud-1 Derun

Benimş ö zâr-ı belâkeş ki gird-i bâd asa
Serimde dūd-i derunumla bin şerâre döner

بنم اوزار بلا كشي كه گورد باد آسا
سرموه دور دروغها بيلك شاره دور

Sehab

Oldukça tâbdâde-i ruhin zîr-i turradan
Çerhin sehâb-ı şerm ile mâhin nihan olur

اولوقچا قابو اده رفلك زير طره دنه
چرفلك سحاب شرميلع ماهي نمانه اولور

Kâfir

Neşâtî veş ki sad âşub ile hâtır perîşândır
Bu şûr-ü- fitneye bâis o kâfir maceradır hep

نشاطي و شكه صلا اشوب ايله خاطر پریشاندر
بو شور و فتنه بيه باعث او كافر ماجرادر هيب

Rişte-i Zünnar

Gör sebha-i zühhâd-i riyâ pîşeyi k-anda
Salusî-î sad rşite-i zünnar nühüfte

Fitne

Sad fitne ile turraların olsa da hem-dest
Olmaz yine gamzen gibi mekkâr-ı muhabbet

هو فتنة ايم طوره لوك اولاده هم دست
اولر نينا غمزه كنجي مكار محبت

Olur şâne ile keşmekeş ziyâde dahi
Ne fitneler kopa gör zülf-i dilrubâda dahi

اولور شانه ايم كشي ماسي زياده دغني
نه فتنة ك قوپا گور زلف ديلر باده دغني

Neşâtî veş sad âşub ile hâtır perîşandır
Bu şûr-ü- fitneye bâis o kâfir mâcerâdır hep

نشاطي وكي هو اشوب ايم خاطر پريشانور
بو شور و فتنة به باعث او كافر ماجرا در شه

Zülfün ki her hamında fitne bestedir
nice
Elhak o dil-siyah aceb sihir saz olur

زلفك نه هر حمنده نيوه فتنة بستادر
الحه اولديا عجب سحر ساز اولور

Zülf, Kokusu :

Müşk (Müşk-i ezfer, Müşgin , Hutten , Nafe-i Tatar) , Anberbü

Müşk-i Ezfer

Dimâğ-ı cân-ü-dil reşk-i Hutendir yâd-ı lâ'liyle
Sabâ gördün mü insaf et bu lutfu müşk-i ezferde

دماغ جانه و دل رشك فتنة ياد لعليله
سبا گوردك مي انصاف ايته بوللغي رشك ان فوره

Müşgîn

Perişân olmamak mümkünmidir aşkında diller kim
O müşgîn turra-i pür ham gibi ser der hevâdır hep

بیریشانه اولامه سنامه میور عشقونه دللرکم
اومشگینه طوره بر فیم بر سر در هوادره

Gönül kim ârız-ı pür tâbına âyinedir dâim
O müşgîn turraya müşgân-ı çeşmim şane olmaz mı

گوکلکم تا رضی بر تابه آئینه در دایم
اومشگینه طوره مرگانه چشم شانه اولرمی

Huten

Dimâğ-ı can-ü-dil reşk-i Hutendir yâd-ı lâ-liyle
Saba gördünmü insaf et bu lutfu müşk-i ezferde

دماغ جان و دل رشک هوتندر یاد لالیله
سببا گوردنمی انصاف ایت بو لطفی مشک از فرده

Nâfe-i Tâtâr

Olsa nola her bir hamı Târâçker-i Çîn
Zülfünde nice Nâfe-i Tâtâr nühüfte

اوله نوله هر بیر هامی تار اچاکر چین
زلفونده نیجه نافع تاتار نهفته

Anberbü

Yasemenden serzede sünbül sanır seyr eyleyen
Gûşe-i destardan kim zülf-i anberbü çıkar

یاسمنده سرزده سنبول سانر سیر ایلین
گوشه دستارده کیم زلف انبربو چکار

Cebîn , Alın;

Çîn , Hurşid

Çin

Yeter ey ye's hışm ile bu çîn-i cebîn
Tengdir havsala-i ^{ye ker} gûşe-i ebru-yi taleb

بیر ای جاسی خشم ایله بو چینه چینه
تنگدیر هوساله گوسه ابروی طلب

Hurşid

Bihzâd-ı hired resmini çekmekde ciğer hûn
Hurşid-i cebininde olan iki hilâlin

بیزاد قیردر سکی چکلوه جبار غونه
فور شیو بیینکوره اولانه ایکی هلالک

Ebru, Kaş

Şekli: Mihrâh, keç, mail, şemşir, Tig, Hançer, Medd-i Keşide, Piç-ü- Tâb

Sıfatı: Mihrâb, Kible, Rûku, Çin, Fitne

Rengi: Siyah , Tâb

Şekli: Keman

Ol iki ebru ki eyler tî-i nazı der-kemân
Fitne lerzan havile âşub-i dest- efşar olur

اول ایکی ابروله ایله تیر نازی در کمان
فتنه لزان هویه آشوبه دسته افشار اولور

Hilâl

Bihzâd-ı hired resmini çekmekde ciğer-hûn
Hurşid-i cebininde olan iki hilâlin

بیزاد قیردر سکی چکلوه جبار غونه
فور شیو بیینکوره اولانه ایکی هلالک

Ebrusu zîr-i turrada gûya sehabdan
Şekl-i hilâl gâh nihan geh bedîd olur

ابروى زير طره ده گویا سحابه
شکل هلال گاه نپانه گاه برون اولور

Kec

Ol ebrular ki sâki kible-i candır rükûun gör
Sürâhi gerdenin meclisde eyler rast gâhi kec

اول ابروی که ساقی کبله جانور روعه گور
سراخی گردنک مجلسه ایبر رست گاهی کج

Mail

GÖHÜL ki mail-i mihrâb-ı ebruvanındır
Sirîşk-i çeşmim ile eylesin vuzû tâze

گوهل که مائل میهم سراج ابرو و انگور
سریشک چشمم ایله ایسه و منع تازه

Şemşîr

Olsun ol iki şemşîr cevher nûma-yi behcet
Ebrularında gâhî çîn-i itâb göster

دولونه اول ایکی شمشر جوهر نمائی بهجت
ابرو لکوره گاهی چشمه عتاب گوستر

Tiğ

Çâkrîz ceyb-i candır yine zahm-ı nâgehan
Tiğ-i ebrudur kurâb-ı vesme olsa her zaman

چاکریز جیب جانور یینه زخم ناله گاه
تیغ ابرودر قراب و سما اولسه هر زمان

Başka bir hâlet verir ebruların çîn eylese
Tiğ-i püt tâb-ı melâhat cevherinden bellidir

Çeşm-i siyah mest-i füsün dest-i nazına
Ebru-yi dilkeşi ikiğiğ-i siyahtâb

چشم سیاه مست فوسون دست نازینه
ابروی دلکشی ایکی تیغ سیاhtâb

Hançer

Can atar biçâre ñil gâhi niyâm-ı nâzdan
Kasd-ı zahm-ı cân ile ol hançer-i ebru çıkar

جان آتار بیچاره دل گاهی نیام نازده
قصور زخم جان ایله اول فخر ابرو بیچاره

Medd-i Keşide

Bîn-i pâkine elif-i an desem nola
Ebru-yi dilfirib ana medd-i keşidedir

بینی پالنه الفه انه دسکم نولا
ابروی دلفریب انکا ماکسده در

Pîç-ü- tâb

Envâc-ı bahr-i hayret dilde olurmu sâkin
Böyle kalır mı dâim bu pîç-ü- tâb-ı ebru

اصواج بحر هیرت دلوه اولور می سâکینه
بویق قانور می داغ بو بیچ و تاب ابرو

Sıfatı:

Mıhrâb

Gönül ki mâil-i mihrâb-ı ebruvânındır
Sirışk-i çeşmim ile eylesin vuzû tâze

گوکل نه مائل میرابه ابرو وانکر
سریشک چشم ایله ایله سونه وضع تازه

Kible

Ol ebrular ki sâkî kible-i candır rükûun gör
Sürâhi gerdenin meclisde eyler rast gâhi kec

Çin

Başka bir hâlet verir ebruların çin eylese
Tiğ-i pür tâb-melâhat cevherinden bellidir

بسته بر حالت ویر ابرو لرون چینه ایله
تیغ بر تآب ملاحت هو هرکونه بللیدر

Olsun ol iki şemşîr cevher nümây-i behcet
Ebrularında gâhi çin-i itâb göster

اول ایله شمشیر هو هر نمائی بهجت
ابرو لرونه گاهی چینه عتاب گوستر

Fitne

Ol iki ebru ki eyler tir-i nâzî der- keman
Fitne lerzanâ havf ile âşub-i dest- efsâr olur

اول ایله ابرونه ایله تیر نازی در کمان
فتنه لوزانه هو فیه افسوبه دست افسار اولور

Reng:

Siyah

Çeşm-i siyah mest-i fûsun dest-i nâzîna
Ebrû-ı dilkeşi iki tiğ- i siyahtâb

چشم سیاه مست فوسون دست نازینه
ابروئی دلاشی ایله تیغ سیاه تآب

Tâb

Çin-i cebîn ki eyler tahrik-i naz-ü- işve
Kabil midir Nêş âti dillerde tâb -i ebru

چینه چینه نه ایله تحریک ناز و عیوه
قابیل میور دلاشی دلاکده تآب ابرو

Müjgân :

Tir, Har, Şâne, Fitne.

Tir

Tîr-î bârân etmede her bir müjen sad hışm ile
Başlasa gamzen aceb mi hançer efşan olmağa

تیر باران اتحاده شریر مژده ک هو چشم ایچ
باشلاسا گامزن اعجب می هانچر امشان اولما

Ol iki ebru ki eyler tir-i nazî der-keman
Fitne lerzan havfile âşub-î dest- efşar olur

اول ایکی ابرو له ایچ تیر نازی در کمان
فتنه لرزانه هافله اشوب دست افشار اولور

Har

İstemez yüz sürdüğüm damanına bâis aceb
Eşk-î hûn alud-î dide har-î müjgânım mıdır

ایسته مز یوز سوردیگیم داماننا باعث عجب
اشک هونه آلود دیوه خار مژگانیم می

Şâne

Gönül kim ârız-ı pür tâbına âyinedir dâim
O müşğîn turraya müjgân-ı çeşmim şâne olmaz mı

گو کل کیم عارضی بر تابنا آینه در دائم
او مشغله مژه به مژگانه چشم شانه اولس می

Fitne

Müjgânların eyler yine her fitneyi icrâ
Mestâne gözün nâz ile der hâb da olsa

مژگانلرک ایچ سینه هر فتنه ی اجرا
مستانه گوزل ناز ایچ در خواب ده اوله

Çeşm, Göz, Bakış , Nigâh, Gamze,

Ahu, Siyah, Nergis-i sürmedâr, Mest, Mahmur, harab, ,Mey, Sâgar, Tiğ, Tir,
lançer, , Fitne , Fûsun, Sitem , Gammaz, Cangüdz, Düzd, Hunriz, âfet, Mekkâr , E
klif, Bîgâne, Hadeng, Konuşan göz (Güftügü, Mucize perdaz), Şehbaz.

Âhu

Verdik fenâya aşka düşelden vücudumuz

Bizden yine o gözleri âhu remîdedir

فردک نایب عشقه در شاکوه و بود در
بر دمه سینا او کوزلری آهوه صیوه در

Siyâh

Hücum-i gamze-i şûhiyle fitneler zinde

Siyâh mestî-i çeşmiyle şehir-i dil pür şûr

لهجوم غمزه شوهیله فیتنلر زنده
سیاه مستی چشمیله شهر دلی پور شور

Çeşm-i siyah mesti* fûsun dest-i nâzına

Ebru-yi dilkeşi iki tiğ-i siyahtâb

چشم سیاه مستی فوسون دست نازیله
ابرو دلی کوشی ایکی تیغ سیاهتاب

Çektikçe mey-i nâzı o çeşm-i siyeh -i mest

Bir âfet olur âleme her bir nıgeh-i mest

چکتیکچه می نازی او چشم سیه مست
بر آفت اولور آله هر نیهه مست

Nergis-i Sürmedâr

Dilleri geh hâmuş-î-geh bülbül-i bâğ-ı şevk eder
Nergis-i sürmedâr ile gonçe-i lâ'l-i gülruhan

دلاری که خاموشی که ببل باغ شوق ایدر
نرگسی سرمدار ایله غنچه دل گلر حانه

Mest, Mahmur, Harab

Mest

Çeşmin mey-i işve ile mestâne değil miyâ
Kasd-ı nigâh-i mestin hep cânê değil miyâ

چشمک می عشوه ایستانه دکل می یا
قصرتان مستک شب جانانه دکل می یا

Gören olur seni lâbüd olursa ger Cibrîl
Siyâh mest-i çeşminle dil-harab sana

گورنه اولور سنی لایبر اولورسه گربیریل
سیاه مست چشمک دل هزارب سنا

Sad bînâ-yi zühdü viran eyleyüb berbâd eden
Bir nigâh-ı nîm mest-i cangüdâzındır senin

صبر بینای زهدی ویرانه ایله یوب بر باد ایدر
بر نگاه نیم مست جانگوداز کوسنتک

Gamzenden emîn olmak mümkün mi Neşâtî veş
Hançer bekef-i fitne mestâne değil miyâ

غمزه نوره امین اولمه ممکنه می - نشاطی وشی
خانچر بلف فتنه مستانه دکل می یا

Mahmur

Yâ âb-ı dîde ya hûnâb-ı dil çeker lâbüd

Humâr-ı nâzını def'etse gamze-i mahmûr

یا آب دیده یا خوناب دل چاکر
خمار تاری دفعه ایست لایب

Ol iki âfete elhak kat'i zîbâ yaraşır

Gâh mahmûr-ı mey-ı nâz ola geh mestâne

اول ایکی آفتة الحکمہ قطع زبانا یا آشور
گاه خمور می ناز اوله گه مستانه

Harab

Düşürmez gamzeler mestâne elden sâgar-ı nâzı

Görüb dâr-ül-emân-ı sabrı da bir gün harâb eyler

دوشور بزم غمزه لر مستانه الود ساعر طازی
گوروب دار الایمان صبری ده برتوبه خراب ایلم

Gören olur seni lâbüd olursa ger cibrîl

Siyah mest-ı çeşminle dil-harâb saha

گورنه اولور سننی لایب اولورسا گهر جبریل
سیاه مست چشمکله دل خراب سکا

Mey

Çekdikçe mey-ı nâz-ı o çeşm-i siyeh-i mest

Bir âfet olur âleme her bir nıgeh-i mest

چیکدیگجه می ناز او چشم سیاه مست
بر آفت اولور عالمه هر نگاه مست

Sagar

Düşürmez gamzeler mestâne elden sagar-ı nazı

Görüb dar-üleman-ı sabrıda bir gün harab eyler

دو کورمتر غمزه له مستانه الوه ساغر نازی
گوروب دار له مانه مېوری ده برکونه هر ابه ایبر

Çeşmin ki câm-ı fitne ile hün-i dil çeker

Mümkün mi bir nigâhına takat ol âfetin

هېچکله له عام فتنه ایله فووه دل چاگر
ممانه می بر نفاشه نه طاقت اول اشته

Tig

Çeker geh tig-i bidadın dile geh hançer-i nazın

Nigah-ı fitne cuy-i pür şerü-şur oldu gittikçe

چاگر که تینغ بیوا دل دله نه طغیر نازک
نفاه فتنه بوئی بر شر و شور اولدی لستور بیا

Tir

Bir nigah-ı gamze ye takat götürmezken gönül

Bir günde tir-i cefâya sinedâr olmak da güç

بر نفاه غمزه یه طاقت لستورمزله توکل
کونوه بیلک تیر بنفایه سیندا دا اولملاسه کوج

Hançer

Tir-i bârân etmede her bir müjen sad hisşmile

Başlasa gamzen aceb mi hançer efşan olmağa

تیر بارانه ایتلا ده هر بر مزه له صوغه شیم ایله
باشلاسه غمزه له عجب من طغیر امشانه اولملاسه

Çeker geh tig-i bidadın dile geh hançer-i nâzın

Nigah-ı fitne cuy-i pür şer ü şûr oldu gittikçe

چاکر گه تیغ بیو ادک دله گه هانچر نازنه
نگاه فتنه جوی بر شو شو اولی گیتو کچه

Fitne

Fitne meftûn-ı nigâh-ı işvebâzındır senin

İşve pür aşub-i çeşm-i fitne-sazındır senin

فتنه مفتونه نگاه عشوه بازگور سنک
عشوه بر آشوب چشم فتنه سازگور سنک

Nihan her guşê-i çeşminde bin aşub ile fitne

Hazer ol gamze-i şûhun hazer ey dil kemîninden

نهان هر گوته چشمه بیک آشوب ایله فتنه
هزر اول غمزه شو فلک هزر ای دل کمیننده

Şikest eyler nigâh-ı mest-i bulsa sağar-ı mihri

O şûh-ı fitne-cu hüsnüyle mağrûr oldu gittikçe

شیکست ایله نگاه مست بولسا ساغاری میهری
او شوخ فتنه جو حسینیه مغرر اولوی گیتو کچه

Fusun

Çeşm-i siyah mest-i fûsun dest-i nâzına

Ebrû-yi dilkeşi iki tig-i siyâh tâb

چشم سیاه مست فسون دست نازنه
ابرویی دلکشی اکی تیغ سیاه تاب

Hayret-i aşkım görüb dâim Neşâti ta'nı ko

Sende insâf eyle gel ol çeşm-i pür efsûna bak

طیوت عشقم گوروب دایم شاد طبعی تو
سده انصاف ای گل اول چشم بر افسونه بانه

Sitem

Kasd-ı uşşa-ka sitem mi iltifât-ı nev midir

Bir nigâh-ı gamze-i nâzaverinden bîllidir

قصه عشاقه ستم می الطفات تو سیر
بر نگاه غمزه ناز اورنونه پاسبور

Gammaz

Keşf-i raz etmede dil dâim nigah-ı şuhuna

Ihtiraz-ı gamze-i gammaz bilmez niygüğün

کشف راز ایتوده دل دایم نگاه شوفا
اعتراض غمزه عشقم بکنز نیوگن

Cangüdaz

Sad bina-yi zühdü viran eyleyüb beraad eden

Bir nigâh-ı nim mest-i cangüdazındır senin

هو بینائی ز شوی ویرانه ایرو ب بر باد اید
بر نگاه نیم مست جانگوزان کر سن

Düzd

Kâlâ-yi sabrı gâret eden düzd-i gamzendir

Sorsan Neşâtiya yine inkârdan gelir

قالای هیری عارت ایون مدلا در وزر غمزه در
هورسان شاد ضیا بینه انکارده کاور

Hunriz

Gamzebidâdî-nigeh bilmez mürüvvet niydüğün

Bir bilir yok ol iki hunriz âfet bilmez niydüğün

غمزه بیاد و نام با نمر مروت نیوکنه
بر بلور یوم اول ایلی فونریز ائمت نیوکنه

Âfet

Gamze bidâd-ü-nigeh bilmez mürüvvet niydüğün

Bir bilir yok ol iki hunriz âfet niydüğün

غمزه بیاد و نام با نمر مروت نیوکنه
بر بلور یوم اول ایلی فونریز ائمت نیوکنه

Fitneye âfet olan turra-i pürtâbını gör

Âfete lerze veren gamze-i tannazına bak

فتنه ائمت اولانه طوره بر تابی گور
ائمت لرزه و لرزه غمزه با نمر

Gamzen ki büt-i işveger-i nâz-ı hevesdir

Âşub-i dile bir nigeh-i âfeti besdir

غمزه کله بته عشوه گر خار هوسور
اشوبه دله بر نام ائمتی جور

Şuh

Hücûm-i gamze-i şuhiyle fitneler zinde

Siyâh mestî-i çeşmiyle şehri dil pür şûr

هجوم غمزه شوخیله فتنه لر زنده
سیاه مستی مستی بیخیله دل پر شور

Mekkâr

Râz-ı dilini açma Neşâtî gibi yâra

Evvel hele ol gamze-i mekkâr ile söyleş

از دلی آشامی نشاطی بی یارا
اول همه اول غمزه مکار ایله سوباش

Sad fitne ile turraların olsa da hem-dest

Olmaz yine gamzen gibi mekkâr-ı muhabbet

هو قنتا ایله طره لولک اولاده حمدست
اول غمزه غمزه ک بی مکار سمبت

Elif

Bînî-i pâkine elif-i an desem nola

Ebrû-yi diltirîbi ana med-i keşîdedir

بینه پالنه الف انه دیکم نوله
ایرونی دلتیریب آکا مو کتیه در

Bigâne

Âşinâ-yi aşkile dâim neden bigânelik

Gamzene göster meded âyin-i ülfet niydüğün

آشنامی عشمه ایله دائم نهدنه بیگانه لک
غمزه نه گوسره مور آیین الفت نیدولک

Hadeng

Sine çâk-i dest-i şevk olsam Neşâtî veş nola

Nakd-i can berkef hadeng-i gamzeye âmâdeyim

سینه چاک دست شوم اولسام نشاطی دگر نوله
نقد جان برکف هونک غمزه به ائماده ایم

Bîm-i Şikestâ

Bîm-i Şikestî

Çeşminde nümayan alalı şûriş-i mestî

Mülk-i dile saldı nigehtin bîm-i şikestî

بیماره نمایانه اولای شوریش مستی
ملله دله صاملوی ناله کلام بيم شیکستی

Konuşan ve manalı Göz

Güftügü

Bin cihan mâ'nî-i bî harf ile eyler tahrik

Güftügü-yi nigehtin mucize perdâzına bak

بیان میرانه معنی بی حرف ایچ ایچر تحقیر
گفتگوی ناله معجزه بی دایره بارانه

Mucize perdaz

Bin cihan ma-nî-i bî harf ile eyler tahkik

Güftügü-yi nigehtin mucize perdâzına bak

بیان معنی بی حرف ایچ ایچر تحقیر
گفتگوی ناله معجزه بی دایره بارانه

Ruy, Ruhsâr, Ruh, Ârız, Yanak, Yüz, İzar

Subh, Mihr (Mihr-i tabdâr, Mihr-i Cihantâb, Matla-ı envar, Şafak) Meh, Tâb,

Şem, Nar, Şule, Âb, Ayine, Lâle, Gül, Gulistan, Bağ, Bahar, İd, Çemen, Şebze,

Hazreti Yusuf, Al, Şarâb, Hûr

Subh

Bak Ruhleriyle hattına icâz-ı hüsnü gör

Cem oldu subh ile şeb-i deycûr bir yere

Mihir

Olma hâli-dil Neşâti âb-ütâb-ı aşkdan

Mihr-i ruhsâriyle dâim âb gelsin çeşmine

اولا غای دل نشاطی آب دتاب عشقده
در هر باره دائم آب گویه چشمه

Mihr-i ruhın ki şem-i şebistân-ı Turdur

Bir nîm zerre şûlesi âlem güdaz olur

هر رفک که جمع شبستانه طور در
بر نیم ذره شعله سی عالم گزار اداور

Hûn-i şefâkla mihr-i giriftâr-ı şerm eden

Dâim deruna âteş uran reng-ü-bû mudur

هونه شفا که هر گرفتار شرم ایام
دائم درونه آتشی ادرانه رنگه دیو میور

Feryâd o kâfir ki salıp tâbiş-i ruyun

Düştü dile meyl-i reviş-i mihr perestî

فریاد ادا کافر که صاحب تابش رویه
دوختی دله میل روشی بر پرستی

Sandım ki çıkar mihr-i cihantâb şafakdan

Gördükçe şehâ aks-i izârın mül içinde

صانوم که بیقا - هر بهر شتاب شفقده
کوریله شها عکس عذارله دل ایمنده

Meh

Perde-i şerm-i şefak düşmez idi rihyünden

Görse meh camımızı meyle Neşâti rengin

برده شرم شفقه دوشمز ایدی ریهندن
گورسه مه جامیمیزی میله نیشاتی رینگین

Zîr-ı zülfünden nigâh et ârız-ı pür tâbına

Nîm şebde pertev-i mehtâb gelsin çeşmine

زیر زلفوندن نیکاه ایته عارضین برتابینا
نیم شبنمه برتو مرتاب گلوسنه چیشمینا

Ruhsârın üzre zülfün pür pîç-ü-tâb göster

Çün hâle hamında bir mâhitâb göster .

رؤسارن اوزره زلفن بر پیچ و تاب گوستر
چون هاله هموندا بیر ماهیتاب گوستر

Tâb

Zîr-ı zülfünden nigâh et arız-ı pür tâbına

Nîm şebde pertev-i mehtâb gelsin çeşmine

زیر زلفوندن نیکاه ایته عارضین برتابینا
نیم شبنمه برتو مرتاب گلوسنه چیشمینا

Gönül kim ârız-ı pür tâbına âyinedir dâim

O müşgîn turraya çeşmin şâne olmaz mı

گوکلیم توره چیشمین شانه اولمز می
ادمگینه طردیه چیشمین شانه اولمز می

Oldukça tâbdâde ruhin zîr-ı turradan

Çerhin sehâb-ı şemile mâhi niğan olur

اولوقچو قابو اوده رنگ زير طره ده
چرنگ سحاب شرم ايل عالمي نهان اولور

Şerâbâ kim düşe ruhsâr-ı yârdan pertev

Elinde sagâr-ı mey mihr-ı tâbdâra döner

شراب کیم دوشه رسا یارده برتو
النده ساغری مه قابو اوده دونه

Şem

Dil-i suzânıma şem-i rûh-ı canâne tapşırdım

Muhabbet nârına yanmıya bir pervâne tapşırdım

دل سوزانما شمع رف جانا تا پشوردم
محبت ناره یانما بیر وانه تا پشوردم

Mihr-ı ruhin ki şem-i şebistân-ı Turdur

Bir nîm zerre şulesi âlemgüdâz olur

مه رنگه که شمع شهبستانه توردر
بیر نیم ذره شعله سی عالم گوز اولور

Ursa ne acerb kendin şem-i ruhine bî tâk

Dil bezm-ı muhabbetde pervâne değil miyâ

اورسه نه اعرب کندک شمع رفقه بی تاق
دل بزم محبتده پروانه دکلمی یا

Nar

Perteve nûma-yi şevk et ol nâr-ı âb-pûşu

Bezm-i safâyî saki pür âb-îr tâb göster

بهرتو نماي شو در احوت اول نار آب پوشتی
بزم صفای سکی پور آب ابر تاب گوستر

Etmîş sevâd-ı hatt-ı ruhîn dilde cilveger

Dâim duhanı eylemiyen nârdan cûda

ایشی سوار خطی رفعت در لاله جلوه گری
دائم دھانی ایہ میبہ نار در نہ جودا

Şule

Seyr-i bahar eylesem başda bî ruy-i yâr

Her gülü bir şâlê-i sûz fezâdır bana

سیر بہار ایہ باغزہ کی روی یار
ھر گلہ بر سوز فزادہ بجا

Âb

Bade-i nazmım Neşâtî kim şerâb-ı feyzdir

Âbrûy-i şâhid-i endîşedir her katresi

بادہ نظم نشا طو لم شرابہ فیضور
آبروی شاہد اندیشہ ہر قطرہ کی

Olma hâli-dil Neşâtî abîl-tâb-ı aşkdan

Mîhr-i ruhsâriyle dâim âb gelsin çeşmine

اولہ حالی دل نشا طو آب و تاب عشقہ
مہر رخساریہ دائم آب گلشنہ چشمہ

Âyine

Pâkize meşrebim ki şafâ-yi derun ile

Mirât-ı tâbdâde-i ruhsâr-ı pâkinim

پاکیزه مشربیم که شفای درونم
مرآت تا بوده رضا پانیم

Lâle

Bir gonceye dil bağlamaz oldu Neşâtî

Sen lâle-ruhi seyredeli şengül içinde

بر غنچه به دل باغلام اولدی نشاتی
سه لاله رهی سیر ایدیه منگی اینده

Gül

Sünbülü tercih eder bülbül çemende güllere

Zülfünü ruhsârın üstünde perişân görmesin

سنبلی تر جمیع ایدر ایدر بیل اینده گلاره
زلفی رضا ک او ستوده دریشانه گور ماسونه

Ruhsârın eyâ gonce dehen kâkül içinde

Bir gül gibidir kim açılır sünbül içinde

رضا ک ایا غنچه دهه کاکلی اینده
بر گل لیبور کم ایشیو سنبلی اینده

Bâğ-ı hüsnün geh gülün seyr eyle gâhi sünbülün

Tâbiş-i ruh turra-i pür tâb çeşmine
gelsin

باغ حسنک گه گانه سیر ایدر گاهی سنبلی
تابشی رخ طرکه بر تاب گلونه بیخته

Seyreyle hatt-ı zerdini ol ârız-ı âlin

Gör şa'şasın mihr-i cihantâb-ı cemâlin

سیر این فقط زردینی اول عارضین آلتک
گور شش سہ ہر جہانتاب مہالک

Gelse hattın hâtıra dil yâdederken ruhlerin

Matla-ı envar ilken bir mahzen-i esrar olur

گلسہ فقط فلترہ دل یار ایتر کہ رخسارہ
مطلع انوار ایتر محزنہ اسرار اولور

Şafak

Hun-i şafakla mihr-i giriftâr-ı şermeden

Dâim deruna ateş uran reng-i' bû mudur

خونہ شفقہ ہر گرفتار شرم ایترہ
دائم درونہ آتشی اورانہ رنگ ایترہ میور

Perde-i şerm-i şafak düşmez idi ruyinden

Görse meh câmımızı meyle Neşâti rengin

بمادہ شرم شفقہ دورتر ایتر رویانہ
گور سہ ہر جاسمہ میلہ شاطی رنگینہ

Sandim ki çıkar mihr-i cihantâb şafakdan

Gördükçe şehâ aks-i izârın mül içinde

مہانوم نہ فیقا ہر جہانتاب شفقونہ
گور دیلا شہ عکس عذرک مل ایمنہ

Meh

Gülberk

Gülberik-i rûy-i hæclet ile jâle rîz olur

Çeşmimde gelse sad dürr-i menşur bir yere

گلبرک روی چاهت ایچ دانه ریز او نور
چشمه گلر بود در منور بریره

Gülistan (Gülşen, Gülzar)

Gülşen midir keväresi olmuş benefşezâr

Ruhsâr-ı âl ile o hatt-ı müşkbû mudur

گلشن میور کتا ره کی اولی بنفشه زار
رضا آل ایچ او خط مشک بو میور

Her gâh ki yâd-i ruh-i cânân ederim ben

Kûne-i gamı bir demde gülistan ederim ben

هر گاه که یاد رخ جانانه ایوم بن
گونه غمی بر دمه گلستانه ایوم بن

Cûlar gibi gülzârı gezib yâd-ı ruhınle

Her gûşesini zevk-i temaşa ile geçtik

بوی بی گلزاری گزیب یاد رخ
هر گونه سنی زوجه تماشا ایچ بچوک

Bağ, Bahar

Bağ-ı ruhinde sebze-i nev kim demidedir

Mirât-ı sine âyine-i jeng-i dîdedir

باغ رخساره سینه نوکم دیوره در
مرآت سینه آینه سینه ناک دیوره در

Seyr-i bahar eylesem bâgda bîrûy-iyâr

Her gülü bir şûle-i sûz-fezâdır bana

سیربها - ایسم باغده بر روی یار
هر گلی بر سوز من اور چکا

îd

Ne dertler çeker âşık çıkınca hat o dü ruhten

Zaman gerek iki îd evveli bahara gelince

نه درد لر چاک عاشوقه هیتجوقه هتلا اودور مونه
نه حانه گونک ایکی عیولول بهاره گلنجه

Çemen, Sebze

Sünbülü tercih eder bülbül çemende güllere

Zülfünü ruhsârın üstünde perîşan görmesin

سنبلی تر جیمه ایدر بلبل چمنده گلاره
زلفنی ره سارک اوستونده پریشان گورملا سونه

Bâg-ı ruhinde sebze-i nev kim demîdedir

Mirat-i sine âyine-i jeng-i dîdedir

باغ ره منوره سینه نولم دیوده در
مرات سینه آینه جنج دینه دیوده در

Hazreti Yusuf

Gör safâ- yi aşkı kim dil kulbe-i ahzân iken

Gâh olur kim yâd-ı ruhsârınla Yusuf zâr olur

گور صفای عشقی کم دل کلبه امرانه ایسم
گاه اولور کم یاد سارینلا یوسف زار اولور

siyah

Rahşında necm-i bahtin olur münkeşif kaçan

Gîsularında hâl-i siyah-ı nihân olur

مشتوه صبح بچم اولور مناشف قیچمه
گیسو لر نوره فال سیاھی نهانه اولور

Hâl-i siyeh miyân-ü-dü ebru-yi yârdaz

Şehbâz-ı hüsnüdü ki per şikâr arar

فال سی میانه و دو ایرونی یارده
شهباز صفره بیر ایلیشی کمار آرار

Değil hâl-i siyeh taraf-ı leb-i meygûn dilberle

O bir hab-ı ferahdır cevher-i cân ile perverde

دکل فال سی طرف لب میگوونه دکرده
او بره بی فرموده بوهره یانه ایچ برورده

Dâne

Bir ââmdır o turra ki tahrik-i bâdile

Çün dâne hâl gâh nihan geh bedîd olur

بیر دامور او طره که تحریک باد ایچ
میونه دانه فال گاه نهانه نه بویر اولور

Damında giriftâr yatur nice hümâlar

Zîr-i ham-ı zülfünde olan dâne-i hâlin

دانه می زلفونده اولانه دانه عطارک
زیر هم زلفونده اولانه دانه عطارک

Âl

Seyr eyle hatt-ı zerdini ol ârız-ı âliw

Gör şâşa'asın mihr-i cihantâb-ı cemâlin

سیر ایله خط زردینی اول غارصی آنک
گور شاشا'اسین میهر-ی جیھانتاب-ی جمالین

Şarâb

Şâraba kim düşe ruhsâr-i yârdan pertev

Elinde sagar-ı mey mihr-i tâbdara döner

Şarâbe kim düşe ruhsâr-ı yârdan pertev
المنه ساغری میهر تابداره دونه

Perde-i şerm-i şefak düşmez idi ruyinden

Görse meh camımızı meyle Neşâtî rengin

بدره شرم شفق دقتر ایوی رویارنه
گورسه مه جامیمیزی میله نهشاطی رنغین

Hûr

Nedir o galiye gûn hat ile ruh-i çün Hûr

Sevâd-ı harf değıl mi lâibâs-ı sür_e-i Nûr

نه در او عالییه گور خط ایله بیونه نوره
سواد حرف دکل می لباسی سورده نوره

Hâl, Ben

Siyah, Dâne, Necm-i Baht, Şehbaz, Hüma, Katre

Siyah

Necm-i Baht

Rûhsarında necm-i bahtım olur münkeşif kağan

Gıysularında hâl-i siyahî nihan olur

رفسار کوه نغم بستم اولور مناشف تمجیه
گیسو لرده خال سیاھی نهانه اولور

Şehbaz-1

Hâl-i siyeh miyân-ırdü ebrû-yi yârdax

Şehbâz-1 hüsnüdür ki per açmış şikâr arar

خال سیه میانه ابروی یارده
شهار حسنو که بر آیشی شکار آرار

Hüma

Dâmında giriftâr yatur nice hümalar

Zîr-ı ham-ı zülfünde olan dâne-i hâlin

دامنه گریفتار یاتور نیجه همالر
زیر هم زلفونده اولانه دانه خالک

Katre

Der gören dūnbâl-i ebrusunda hâl-i dikeşin

Müncemid olmuş serinde tiginin bir katre kan

در دنیاں ابروسونده خال دیکش
منجیمو اولمش سرینده تیغینک بر قتره کانه

Hat, Yüzdeki tüyler

Hayran (Gubar), Esrar, Müşk, Galiye gûn, Benefşe, Sebzeğ Çemen, Hızır,
Şeftâlu, Fitne, Garetger, Sevad, Duhan, Şeb-i Deycur, Sipah, Nûsha,
Nakş-ı sihir

Hayran

Elhazer besdir gubar-ı hâtır-ı ruy-ı güle

Nergis-i şehlâyı bülbul dide hayran görmesin

احذر بسور غبار خاطر روی گل

ترکس شلای بلبول دیده خیرانه نورلا سون

Esrar

Bir dilde k'ola fikr-i hatt-ı yâr nühüfte

Olsa nola sad mahzen-i esrar nühüfte

بر دیله کاوله فکره یار نیهفته

اولسه نوله ساد مخزنه اسرار نیهفته

Müşk

Gülşen midir kenâresi olmuş benefşeşâr

Ruhsâr-i âl ile o hatt-ı müşk-hû mudur

گلشنه میدیر کنارهسی اولمشه بنفشه شاره

رفا آل ایله او فکله مشک هودور

Benefşe

Bahar hattın işitmiş gibi Neşâtî sabadan

Benefşe ser berzemin piç-ütâb-ı haclete düşmüş

بهار فکله ایستتمیش گیبی شامی صیادنه

بنفشه سر بزمنه پیچ و تاب هیلته درخشی

Gülşen midir kenâresi olmuş heneğe zâr

Ruhsâr-ı âl ile o hatt-ı müşkbû mudur

گلشنه میوه نثاره کی اویشو بنفشه زار
رخساره آن ایله او قاتر مشکبۇ مودور

Galiye gûn

Nedir o galiye gûn hattile çün hûr

Sevad-ı harf deęil mi libas-ı süre-i Nur

نه در او عالیه گوننه فطرا ایله چوننه حور
سواد حرف دقل می لباسی سوره نور

Bahar

Bahar hattın işitmiş gibi Neşâtî sabadâh

Benefşe ser bezemin piç ütâb-ı haclete düşmüş

بهار فطرا ایستیشی گبی عبادنه
بنفشه سر بزمه سبزی و تابه طبعه دوختی

Ne dertler çeker âşık çıkınca hat o dü ruhten

Zaman gerek iki id evvel-i bahara gelince

نه درد لر چیکر چیتینه فطرا او دور حونه
زمانه گرهک ایکی عیور اول بهاره گلچونه

Sebz

Hatt-ı lebinde deęil hâl-i sebz-i şevk ile tekrar

Ümîd-i ab-ı hayât ile Hızr-ı zülmete düşmüş

فطرا لبینه دقل فان سیر سونه ایله تکرار
امید آب حیات ایله ظلمه زلمه دوختی

Seyr eden gird-i lebinde hatt-ı nevhîzini der

İsi-i lâ'li yine Hızr ile demsâz ancak

سیر ایوه گورد لیکاره خط نو فیزگی در
عیسی لعلی بینه خضر ایله دمساز انجبه

Çemen

Baktıkça hatt-ı yâre gönül şevk-i yâb olur

Hâlet fezâ zehî çemen-i hurrem Neşat

باقوقیوه خط یاره گوکل شو قیاب اولور
هالت فزانهی میمنه لرم نشاط

Leb değil çeşme-i can mevrîd-i i'câz ancak

Hat değil fitne-i dil nevçemen-i râz olmağa

لب دکله میمنه جبانه مورید عجز انجبه
خط دکله فتنه دل نو چمنه راز انجبه

Hazret-i Hızr

Seyreden gird-i lebinde hatt-ı nevhîzini der

İsi-i lâ'li yine Hızr ile demsaz ancak

سیر ایوه گورد لیکاره خط نو فیزگی در
عیسی لعلی بینه خضر ایله دمساز انجبه

Şeftâlu

Rezmden hâli değil nakş-ı cemal-i dilrubâ

Hatt-ı lâ'li bir muammadır ki şeftâlu çıkar

رمزده های دکله نقش جمال دیربا
خط لعلی بر معادنه شفتالو چیتقا

Fitne

Hattıñki zir-i turrada gâhi nihan olur

Gûya keminde fitne sipah nihan olur

فصل که زیر طوره ده گاهی نماند اولور
گو یا کینده فتنه سپاه نماند اولور

Garetger

Hatt-ı rûyin başladı yer yer nümâyan olmağa

Fitneler kalmadı çok gâretger-i cân olmağa

فصل رو بک با سلا دی بر سر مخایانه اولمغه
فتنه لر چوره قالمادی غارتگر حیا نه اولمغه

Sevad

Nedir o gâliye-gûn hat ile rûh-i çün hûr

Sevâd-ı harf değil mi libâs-ı sûre-i Nûr

نور او عالییه گونه فصل ایله رفیع چوره نور
سواد حرف دکل می لباسی سوره نور

Duhan

Etmîş sevad-ı hatt-ı ruhın dilde cilveger

Daim duhanı eylemiyen nardan eüda

ایتمی سواد فصلی رفعت دلوه جلوه گری
دائم دھانی ایله مینه خارده بو

Şeb-i Deycûr

Bak ruhleriyle hattına i'câz-ı hüsnü gör

Cem oldu subh ile şeb-i deycûr bir yere

بانه رفعت یله فتنه اعجاز حسنی گور
جمع اولدی جمع ایله شب دیحور بیره

Sipah

Hattın ki zîr-i turrada gâhi nihân olur

Gûya kemînde fitne sipah nihan olur

خفك نه زير طره ده گاهي نهان اولور
گويا كمينده فتنه سپاه اولور

Nüsha

Hat sanma o bir nüshâ-i i'câz nümâdır

Zâhir dile anda nice mânâ-yi muhabbet

هات سنامه او بر نسخه اعجاز نمدار
ظاهر دله آنده نجه ممانای محبت

Nakş-ı sihir

Vasf-ı hattında tarhet bir nev gazel

Yârana nakş-ı sihri bir ruy-i âb göster

وصف خطونه حراج ایت بر تو غزل
یارانه نقشه کبری بر روی آب گوستر

Leb, Lâ'l, Dehen, Dudak, Ağız

Rengi : Lâ'l, Gül, Şerâb (Bâde, Mül, Meygûn)

Lâ'l

Dil esîr-i lezzet-i lâ'l-i leb-i can perverin

Can girftâr-ı dü zülf-i dil nevâzındır senin

دل اسیر لذت لعل لب جانپورین
جان گرفتار دو زلف دل نواز کور سنین

Seyreden gird-i lebinde hatt-ı nevhizini der

İsi-i lâ'l-i yine Hızr ile demsâz ancak

سیرایده نمود گنجه قطره فیضی در
عیسی لعلی بیند خنجرایه دمساز انجمنه

Gül

Şevk-i lebine hâke düşen dâne-i eşkim

Benzer dürr-i nayâba ki yatur gül içinde

شومه لعلی خاکه درسه دانسه اشکم
بکاز در نایابه که تاتور گل ایچنده

Şarab

Sandım ki çıkar mihr-i cihantâb şefakdan

Gördükçe şehâ aks-i izarın mül içinde

صانوم که میقا هر چه اشکات منتون
کوردگیه شہا عکسی عذارک گل ایچنده

Leblerin seyret temâşa kıl ruh-i hoykerdesin

Geh arak gâhi şerab-ı nâb gelsin çeşmine

لبارکله سه ایته تماشا قیل زلف فویارده ساق
که عرمه گاهی شراب نایب گاسونه چیشمه

Değil hâl-i siyeh taraf-ı leb-i meygün-i dilberde

O bir habb-ı ferahdır cevher-i can ile perverde

دکل فاس سیه طرف لب میگو نه دیرده
او بر هب فرورد میوه هر جامه ایام پرورده

Leb, Küçüklüğü ve Yokluğu

Gonce, Teng, Miyan, Can, Dil, Raz, Muamma, Hazret-i İsa, Gevher,
Ab-ı hayat, Nisti, Mana, Sırr-ı sühen, Şive-i i'caz, Hayal ,
Süveyda,

Gonce

Ruhsarın eyâ gonce dehen kâkûl içinde
Bir gül gibidir kim açılır sünbül içinde

رُحسارک ای غنچه دهنه کاکل ایچنوه
بر گل گیبیدر کم اچیلر سنبل ایچنوه

Mestâne râz-ı bûlbûlü bir gün açılmasın
Dâim dehan-ı gonceyi bâd-ı bahar arar

مستانه راز بلبولو بیر گون اچیلماسین
دایم دهانی غنچوی باد باهار ازار

Döner o mürdeğ gûya ki taze can bula nageh
Hayâl-i lâ'l-i müst-mend-i yâra gelince

دور اومرده گویا کی تازه جان بوله ناهه
عیال لعل مست منو یاره گیلینجه

İcâz-i melâhat mi değil çâh-i zekan kim
Bin can-ü-dile meclis iken nâmı tehîdir

ایجاز ملهات می دهیل چاه زکان کم
بیک جان ورنه مجلس ایله نامی تهیدر

Dil

Ben âteşim âteş ki teb-i tâb-ı sitemle
Zeyn etti leb-i can-ü-dili âbile-i aşk

بن آتشم آتشم کی تب تاب سیمله
زین ایتی لب جان ورنه ابد عشق

Yeter mecruh-i tig-i gamze gonçe-i lâ-lin

Nemekriz-i tebessüm olsa cânê ^{olmaz} olmaz mı

بتر معروض تیغ غمزه گونچه لاله
تبارت تبسم اولد جان اولدی

Teng

Teng-i dehanınla kelâmında hüveyda

Sır r-ı sühen-i nistî-wü mani-i hestî

تنگ دهان کلامکوه شو ایده
سر سخنه نیستی و معنی هستی

Miya n

Lutf-i güftarında hayran ol dehanın kim bilir

Çün kemer pür piçti tâb olsa miyanın kim bilir

لطفتی گفتار لوفه ایوانه اولد دهانک کیم بلور
چون کمر پور پیچتی تاب اولد میانک کیم بلور

Can

Değil hâl-i siyeh taraf-ı leb-imeygun -i dilberle

A bir habb-ı ferahdır cevher-i can ile perverde

دکل حال سیه طرف لب میگو نه دلبرله
اوبر حبب فرخدهر جوهر جان ایلم بر درده

Dil esir-i lezzet-i lâ'l-i leb-i can perverin

Can giriftar-ı dü zülf-i dilnevazındır senin

دل اسیر لذت لب لاله جان پرورک
جان گرفتار دوزلف دلنواز سناک

Dil esir-i lezzet-i lâ'l-i leb-i canperverin
Can giriftâr-ı dü zülf-i dil nevâzındır senin

دل اسیر لذت لعل لب جانپرورک
جانہ گیرفتار دوزلف دلمو الزکر سنک

Râz

Mestâne râz-ı bûlbülü bir gün açılmasın
Dâim dehân-ı gonceyi bâd-ı bahar arar

مستانہ راز بلبلوی بر گونہ اچیلما سن
دایم دهان غنچوی بار بہار آرا

Leb değil çeşme-i mevrîd-i icaz ancak
Hat değil fitne-i dil nevçemen-i raz ancak

لب دکلا چشمه موریدو اعجاز انجده
خط دکلا فتنة دل نو چمنه راز انجده

Muamma

Rezmden hâli değil nakş-ı cemâl-i dilrubâ
Hatt-ı lâ'li bir muammadır ki şeftâlu çıkar

رزمده حالی دکلا نقش جمال دلربا
خط لعلی بر صفا در نه شفتالو چیکار

Hazret-i İsa

Hızrû-Mesih -i cân ile dilâade-i lebin
Ervah-ı kudsi der dil-meftûn-i talatin

حضر و صبیح جانہ ایم دلوادہ لبک
ارواح قدوسی در دل مفتونہ طالتک

Seyreden gird-i lebinde hatt-ı nevhizini der
İsi-i lâ'li yine Hızr ile demsaz ancak

سیر ایوه گرد لبونہ خط نو خیزینی در
عیسی لعلی سینہ طالتک ایم دمساز انجده

Gevher

Âşık olurdu fúkr-i leb-i yârdan cüdâ

Olsaydı âb gevher-i şehvârdan cüdâ

عاشق اولوردی فاکر لب یاردان جودا

اولسایدی آب گهوه شهواردان جودا

Değil hâl-i siyeh taraf-ı leb-i meygûn-i dilberde

O bir habb-ı ferâhdır cevher-i cân ile perverde

دگل حال سیه طرف لب میگون دلبرده

او بر حبه فرود جوهر جان ایم پرورده

Ab-ı Hayat

Hatt-ı lebinde değil hâl-i sebz-i şevk ile tekrar

Ümid-i ab-ı hayat ile Hızr-ı zülmete düşmüş

خط لبینده دگل حال سبز شوق ایله تکرار

امید آب حیات ایله خضر تلمتیه دوشموش

Nistî

Teng-i dehânınla kelâmında hüveyda

Sırr-ı sühen-i nistî-vü-mâni-i hestî

تنگ دهانلا کلامینده هویدا

سرخه نستی و معنی هستی

Mana

Teng-i dehânınla kelâmında hüveyda

Sırr-ı sühen-i nistî-vü-mâni-i hestî

تنگ دهانلا کلامینده هویدا

سرخه نستی و معنی هستی

Şive-i icaz

Tarf-ı lâ'linde olan hâl-i siyâhın seyr et

Nigeh-i şûhunu gör şive-i icâzına bak

طرف لالهینده اولان حال سیاه سیریت

نگه شوینگی گو - شیوه ایجازینا بکه

Sırr-ı sühen

Teng-i dehânınla kelâmında hüveyda
Sırr-ı sühen-i nisti-vü-mâni-i hestî

ستك دهانكلا كلامه هويده
سر سحر نيسي و صحنه هستي

Hayal

Döner o mürdeye gûya ki taze can bula
Hayâl-i dili müst-~~emend~~-i zara gelince

دوزخا مرده يه گويانه تازه جان بوله
هيال دني صفت عنده ناله گنجيه

Süveyda

Ey musavvir anı var canda süveydâda ara
Resm-i hâl-i lebinia ister isen nirengin

ای مصور آنی وار جانوه سو يواده
رسم خالي لبنيك ايستر ايسته نرنگينه

Leb :

Şekli: Hokka, Sagar

Arz eyledikçe âşık lâ'l-i müzâb-ı çeşmin
Aç hokka-i dehanın sen dürr-i nâb göster

عرض ايديكجه عاشق لاله ميزاب چشمين
آخ هوككا دهانكله سن در نوب گوستر

Deva-yi derd-i dil kim hokka-i lâ'lindedir yarin
Şifâ ümid edip biçâre âşık düşmesin derde

دوائی درد دل کيم هوككا لاله نديده در يارک
شفا ايده ايرويه بيچاره عاشق دوشمنه سوه درده

Sagar

Pür arak-ı jaledir sagar-i lâ'lin-i gül
Olsa nola mest-i şevk-i yeksere mürgan-ı subh

در عرصه زمانه در ساقی لعل گل
اوله نوله صفت شومه بکیره مرغانه صبح

Sıfatı :

Deva-yi derd

Dilh'arab olmamağa çâre mi var kim olmuş
Şevk-i lâ'liyle giriban-i küleh mestâne

دخترآب اوله صفت چاره می دار کم اولتی
شومه لعلی گریبانه گل صقانه

Lezzeti : Nemek

Lâ'l-i lebiyle olmadı herkez nemek feşan
Zahm-ı derunum olmaya tâ merhem âşına

لعل لبیله اولادی هرکیز نمک فشان
زخم درونم اولایه تا مرهم آشینا

Diş, Dendan

Dürr-i nâb

Arz eyledikçe aşık lâ'l-i müzâb-ı çeşmin
Aç hokka-i dehânın sen dürr-i nâb göster

عرض ایله دیکه عاشقه لعل مزاب چشمک
آیله هقه دهانک سه در ناب گوهر

Çâk çâk ol aşkile hunâb gelsin çeşmine
Lâlini yâd et dürr-i nâyâb gelsin çeşmine

چاک چاک اول عشقيله خوناب گلشنه
لعلینی یاد ایت در نایاب گلشنه

Zekan , Zenehdan

eh, Nahşeb, Sib,

Çeh

Dolaşmış yine dil gird-i zenehdanında

Elhazer olsun üftade-i çeh mestâne

ma

طوبیلا شرمش بینہ دل گور ز شخواننوه
المغز اولسوه افتاده چه مستانه

Neşati kâkülü sevdası ile oldu avare

Varub çah-ı zekandan ane bir zindane tapşürdüm.

نشاطی کاکلی سوداسی ای اولدی اواره
واروبه چاه ذقنه انی بر زنوانه طاپشوردم

Çah-ı zekan kim dile oldu bilurine cam

Leb değil ol cam ile rah-ı safadır bana

چاه ذقنه لیم دل اولدی بلورینه جام
لبه دکل اول جام ای راع صفادر بکا

İ'caz-ı melahat ~~mi~~ değil çah-ı zekan kim

Bin can ü dile meclis iken namı tehidir

mahdıs

اعجاز ملاحقه مودکل چاه ذقنه لیم
بینه چاهه دله مجلس ایله نامی تهرید

Çengâl-i zülf-i pür ham-ı müşgin kemend ile

Çah-ı zekanda delv-i dili durma yâr arar

Nahşeb

Pür olub bâde ile yine tehi olsa olur
Geh geh-i Nahşeb-i- geh çâh-ı zekan peymâne

پیر او لوب بادہ ایله سینا تہی اولے اولور
کہ گہ گہ نخبہ دگہ چاہ ذقہ پیمانہ

Sib

Hüsrev-i aşkım ki ger sib-i zenehdan-ı yâr
Dest-i huş-i arzu olsa sezadır bana

حسرو عشقم کی سب زنه دانه یار
دست فوٹی ارزو اولے سزادر بنا

Miyân

Muy, Nazik, İnce, Rişte

Muy

Muydan ince miyan-ı şuh-ı fettânım mıdır
Rişte-i bârik-i dil mi ya rek-i cânım mıdır

میوانہ اینجه میانه شوخ فتانم میدور
رشته باریک دلمی یارک جانم میدور

Nazik

Neler gönül ol serv-kad kenâra gelince
Miyân-ı nâzik-ı âguş-ı intizâra gelince

نہ لریک گونول اول سرو کاد کناره گلینج
میانه نازکی اغوش انتظاره گلینج

İnce

Muydan ince miyân şuh-ı fettânım mıdır
Rişte-i bârik-i dil mi ya cânım mıdır
rek-i

میوانہ اینجه میانه شوخ فتانم میدور
رشته باریک دلمی یارک جانم میدور

Rište

Muydan ince miyan-ı şuh-i fettanım mıdır
Rište-i barik-i dil mi ya rek-i canım mıdır

میدانه اینچا میانه شوخ فتانم میدار
رشته باریک دل می یارک جانم میدار

AraK, Ter

Jale, Gül , Cür-a-yi Mey

Jâle

Görüb arakları yer yer ruhinde tâbiş-i meyden
Çemnde jâle sihr-i nevk-i har-ı hasrete düşmüş

گوروب عراقی بر رویه تابیشت میهن
چمنده جاله سحر نوک خار حسرتا دوشمن

Gülberk-i ruy-i haclet ile jâle riz olur
Çeşminde gelse sad dürr-i menşur bir yere

گلبرک روی خجلیت ایله جاله ریز اولور
چشمده گلسه سدر منشور بیرره

Pürv arak-ı jâledir sağar-alâ'lin-i gül
Olsa nola mest-i şevk-i yeksere mürgan-ı subh

پورعراق جالهدر ساغار آلالین گل
اولسا نوله مست شوه یکسره مرغانه صبح

Gül

Bî tâbi-i dimâga sebeb hep Neşâtiya
Bûy-i zükam rîz gül-i arzu mudur

بی تابی دیماغه سببه هپه نشاتیا
بوی زکام ریز گل آرزو میدار

Cüra-yi Mey

Geh saçar cür-a-i mey gahi arak hâki eyler

Reşk-i vâdi-i Bedehşan-ü- Aden peymâne

نه صاچر جیرج می گاهر عرمه هائی ایبر
رست داری برهشانه و عورنه بیجانه

Boy (Kad, Kamet)

Rast, Serv, Nihâl, (Nihâl-i Belâ) Nahl, Letâfet, Nâzik, Mevzun, Fitne,
Afet, Kıyamet, (Mehşûr)

Rast

Hayâl-i ebruvânı kadd-i dilberle Neşâti veş

Olur hâl-i dil-i/endûh perver rast gâhi keç

عیال ابروانی کصو دلبره نشاطووشی
اولور هال دل اندوه پرور رسته گاهی کعبج

Serv

Nedir o serv nüma kaddile âheste hıram

Perverîş-i yafte-i bağçe-i naz ancak

نه در اوسرو نما قوایه آهسته فرام
پرورشی یافتہ باغچه ناز انجبه

Neler çeker gönül ol serv kad kenara gelince

Miyân-ı nâzik-i âğuş-i intizara gelince

نه لر قیلر گوکل اول سرو قو کنا - ه کلنجه
میانه نازیق احوشی انتظاره کلنجه

Nedir letâfet endam ile o gûy-i giriban

Tamam câme-i işve o servnüma kamete düşmüş

نه در لطافت انوام ایبر او گوی گریبان
تمام جامه عسوه او سرو نما قاصه دوشمنی

Bağa sensiz bakamam çeşmîme âteş görünür
Gül-i handanı değil serv-i hıramanı bile

باغہ سنسز با کامم چشمیمہ آتشی گورونور
گل ہاندانی دیکل سرو ہرامانی بیلہ

Nihâl, Nihâl-i Belâ

Nevnihâl-i işvedir ol kamet-i mevzuna bak
Sünbül -i bağ-ı safadır turra-i şebgûna bak

نہال عشوہ در اول قامت موزونہ باغہ
سنبیل باغ ہفادہ طرہ شہگونہ باغہ

Gülzar-ı gamında Fâze nihâl-i belâ olur
Geldikçe tir-i sinei

pur

 dağ-ı yâreye

گلزار غمخندہ تازہ نہال بلا اولور
گلرکچہ تیر سینہ پور داغ یارہیہ

Nahl

Kader pezir ola caiz ki bâd-ı ahından
Nesim-i hasreti bilmez o nahl-i taze dahi

کدر پذیر اولہ جائز کہ باد آہیندن
نسیم ہسرتی بیلمز او نخل تازہ دہی

Çek meyve-i visalden el kim Neşâtiya
Ol taze nahl-i naz dahi nevresîdedir

چک میوہ وصالہ ان کیم نشاتیا
اول تازہ نخل تازہ دہی نورسیدہ در

Çeşm-i mihre tûtiya eyler felek her zerresin
Arzu-yi saye-i kaddinle ol kim hâk eyler

چشم میوہ توتیا ایلمر فلک ہر ذرہ سہ
ارزوی سایہ توکلہ اول کیم خاک ایلمر

Letâfet

Nedir letâfet endam ile o gûy-i giriban
Tanam came-i işve o serv-û* kamete düşmüş

نہ در لطافت انرام ایہ او گوی گریبان
تمام جامہ عتوہ او سرو قامتہ دوکشی

Nazik

Seyret beden-i nazikini çâk-i kabâdan
Metâne o şeh tükme-i zertâr güşâde

سیرایتہ بدنہ نازکی چاک قباده
مستانہ او شو دوکشا زرتار گشاده

Mevzun

Nev nihâl-i işvedir ol kâmet-i mevzûna bak
Sünbül-i bâğ-ı safâdır turra-i şebgûna bak

نویہال عتوہ در اول قامت موزونہ بام
سنبل باغ صفادہ طرہ سبگونہ بام

Fitne

Hırama gelse olup germ cilve-i işve
Olur güzergeh-i nâzında fitneler mahşûr

فرامہ گلہ اولوب گرم جلاوہ عتوہ
اولور گزرگہ نازانہ فتلہ لر محسور

Afet

Her bir hıramı âfet-i sad akl-ü-huş olur
Gâhi ki naz ile gele reftâra kametin

هر بیر فرامی آفت هو عقل شوئی اولور
گاهی کہ ناز ایہ گلہ رفتارہ قامتک

Kıyamet, Mahşur

Gâhi ki gele naz ile reftâra o kâmet
Dünyayı tutar şuriş-i gavga-yı kıyamet

گاهی کہ گلہ ناز ایہ رفتارہ او قامت
دنیای طوقار شوریش غوغای قیامت

Hırama gelse olup germ cilve-i işve
Olur güzergeh-i nazında fitneler mahşûr

فرا ما گلسه اولوب گرم بلوئه عتوه
اولور گزگنه خازنزه فتلا بر محسور

Sevgili :
Şeh, Tıfl-ı Şuh, Âfet-i Sitemger, Mâhpâre Peri, Mihr, Dilara

Şeh

Gönül arz eyle hâlin sen şeh-i hubâne olmaz mı
Düşüb geh hâk-i payine geh gûp-i damâne olmaz mı

گوکل عرضی ای حالک سه شه خوبانه اولزمی
دوشوب گنه خاک بایلم گنه گوشه دامانه اولزمی

Tıfl-ı Şuh

Tahammül etmeğe şâyet gönül niyâze dahi
Henüz başladı ol tafl-ı şuh nâze dahi

تحمیل ایتیمه شایو گوکل نیازه دخی
هنوز بلندی اول جلفل شوخ نازه دخی

Âfet-i Sitemger

Bî safa-yi aşkolup bî derd-i yar olmak da güç
Bir sitemger âfetin cevrile zar olmak da güç

بی صفای عشق اولوب بی درد یار اولمه ده گوج
بر ستمگر آفته جورای زار اولمه ده گوج

Mâhpâre

Gözler döyer mi bakmağa ol mâhpâreye
Ruhsat da verse gamzeleri ger nezzâreye

گوزلر دویر می باصفا اول ما هپاره
رفست ده درسه غمزه کوی گز نظر مه

Perî

Böyle kaçar mı cân ile dildadesinden ah
Olmaz mı ol peri ki aceb âdem âşinâ

بویا قچارمی جانہ ایہ دلدادہ سزہ ۲۰
اولزی اول بری کہ عجیب آدم اشنا

Mihr

Çak böyle neden yâre durup göğsünü germek
Var ise yakındır seninâ ey mihr zevâlin

چاک بویہ نەدە چارە طوروب کۆسکی گۆمک
و ایہ چاقور سەنک ای مە زوالک

Dilâra

Bihude gezme hemçü Neşâtî cünunu ko
Neylersen eyle kûy-i dilârâda ol gönül

بہوردہ گۆزە شعیو شەئای مینونی تو
نیلرسەن ایہ کوی دلارادە اول گۆمک

Sevgilinin güzelliği (Hüsn)

Âfitâb, Şem, Bağ, Gül, Şeh

Âfitâb

Kabil midir bu tabîş-i nur-i cemâl ile
Ol âfitâb-ı hüsne getirmek nigâh tâb

قابل میدیر بو تابیشی نور جمال ایہ
اول افتاب حسنو گۆمک نیکاه تاب

Şem

Seyr-i şemistan-i hüsnün eylemezdi dil-heves
Olmasa pervâne veş âmâde-i suzan olmağa

سیر شەستانە شەنک ایہ مزدی دل شوکی
اولماسە پروانە وەش امادە سوزان اولماğa

O tâb-ı hüsn ile gel bezmî teşrif eylede seyr et
Sebûlar şem'ine sâgar gibi pervâne olmaz mı

او قاب هسن ايله گل بزم تشريف ايله ده سهر ايت
سور شغلا ساغ بدي پروانه اولمزمي

Bağ

Bağ-ı hüsnün geh gülün seyr eyle gâhi sünbülün
Tâbiş-i ruh turra-i pür tâb gelsin çeşmine

باغ هسنك كه گل سير ايله گاهي سنبله
تابيشي رف طوره بر قاب گلونه چشمه

Kesb-i şevk et seyr-i ser sebzi-i bağ-ı hüsnile
Hat berâverde bütan-i sebze-i gülgûna bak

كسب شهوت ايتيه سير سبزي باغ هسن ايله
هات بر اورده بئانه سبزه گلگونه جامه

Gül

Dilde tâkat mi kalır nâz ile etsen negamat
Hüsnile hem gülü hem bülbül-i guyâsın sen

دوده طاقت قالورمي ناز ايله ايتيك نغمات
هسن ايله هم گل هم بلبول گوياسينك

Şeh

Ârz-ı hâle ol şeh-i hüsnün zamanın kim bilir
Sen hele kendin tedarük üzre ol ey mürğ-i dil

عرض شه اول شه هسنك زمانك كم بلور
سه شه كفتوك تواروك اوزره اول اى مرغ دل

Netice

17 ' inci Asrın ikinci yarısında gazelleri ilâ mümtaz bir hususiyet kazanan Neşâtî bedîî gayelerle şiirler terennüm etmiştir. Samimî bir aşkla terennüm ettiği gazellerinin yanında tabiatın sevki ile ve tasavvuftan gelen mistik aşk telâkkilerinin terennüm eden şiirleri azdır. Geniş bir karihaya malik olan şairin lisanı tararruf kabiliyeti , gazellerinde vuzuh, selaset vardır. Zarif uslubu, temizlisanı, derin hassasiyeti ile ince hayalleri nefis tasvirler yapmıştır.

Mazmunlarını kullanırken hissi ve hayali işlemiş ve Teşbih, İstiare , Mecaz-ı mürsel, Hüsn-ü talil, Tecahül-i ârif, İstifham, Rucu, Cinas, İştikak , Tevriye gibi edebî san'atleri kullanmıştır.

Gazellerinde bedbinliğe kayan bir hava mevcuttur. Kendisi Nef'i tesiriyle iftihar etmekte ise de ona nazire olarak yazdığı gazellerde başk bir hava mevcuttur.

Neşâtînin kullandığı vezinler

- 1- Mef'ulu fâilâtü mefâîlü fâîlün
- 2- Fâilâtün fâilâtün, fâilâtün, fâîlün,
- 3- Failâtün, failâtün, failâtün, failün
- Mef-ûlü, mefâîlü mefâîlü, fâûlün
- 5- Mefâîlün, failâtün , mefâîlün, failün

6- Mefâillün, mefâillün, mefâillün, mefâillün, mefâillün

7- Mef'ûlü, mefâillün, faülun

8- Mef'ûlü fâillâtün, mef'ûlü , fâillâtün

9- Müfteillün, mefâillü müfteillün , mefâillün

10- Müfteillün, fâillün, müfteillün fâillün

11- Mefâillün, fâillün, mefâillün fâillâtün,

12- Failâtün, Failâtün , failün

13- Failâtün mefâillün, failün

14- Mef'ulü mefâillün failün

B İ B L İ Y O G R A F Y A

- Âsım Tezkire-i Şüerâ İ. Ü. 1711 Yazmadır
- Fuad Köprülü Eski Şairlerimiz
Divan Edebiyatı Antolojisi İst. 1940
- Figânî
- Fehîm-i Kadim
- Guftî Teşrifat -ûş-şüera İ. Ü. 1533 Yazmadır
- Neşâtî Divanı İ. Ü. K. No: 980
- " " " " 545
- Nedim Divanı
- Safâ I Tezkire-i şüera İ. Ü. 3215 Yazmadır
- Safâ 2 " " İ. Ü. 2524 "
- Saadettin Nüzhet Türk Edebiyatı ve Nümuneleri
- Saadettin Nüzhet Neşâtî 1933
- Suzan Akkaya Neşâtî, Hayatı ve eserleri . M. Tezi. Türki-
yat Enstitüsü No:
- Şeyhi Vekâyi-ül Fuzala İ. Ü. 81 Yazmadır

İ Ç İ N D E K İ L E R

NEŞÂTİ , Hayatı, Eserleri ve Edebî Şahsiyeti

I - III

Mazmunlar

Zülf	1
Şekli	1
Rengi	7
Kokusu	9
Cebin	11
Ebrû	11
Şekli	11
Sıfatı	13
Rengi	14
Müjgân	15
Çeşm, Nigah, Gazme	16
Ruy	24
Hâl	34
Hat	36
Leb	40
Rengi	40
Küçüklüğü ve Yokluğu	42
Şekli	45
Lezzeti	46
Dendan	46
Zekan	47
Bel	48
Arak	49
Boy	50
Sevgili	52
Sevgilinin güzelliği	54 - 55